

Viittomakieli usein ainoa viestintäkeino

Pirjo Ekman, Ulla Ekman-Salokangas ja Raimo Salokangas esittävät kriittisiä mielipiteitä viittomakielen taidon vaikutuksesta kuuron elämään (HS 27. 1.). Heidän mielestään pelkkä viittomakielen taito eristää kuurot muusta yhteiskunnasta, viittomakieli voi toimia korkeintaan kuurojen apukommunikaatiokeinona, ja jokainen kuuro voi oppia puhumaan ja kirjoittamaan suomen kieltä, kunhan vain nähdään riittävästi vaivaa asian hyväksi.

Ei kuitenkaan ole syytä nähdä ristiriitaa viittomakielen ja suomen kielen taidon välillä. Viittomakieli täyttää kaikki toimivan kielen vaatimukset sekä rakenteellisten peruspiirteiden että käyttömahdollisuuksien kannalta; se on itsenäinen kieli.

Viimeaikainen psykolingvistinen (kielitieteellis-psykologinen) tutkimus on selvästi osoittanut, miten ratkaisevan tärkeä ensimmäisen kielen kunnollinen ja oikein ajoitettava omaksuminen on ihmisen henkiselle ja sosiaaliselle kehitykselle. Tämä vaihe alkaa 1—2,5 vuoden iässä.

Kuurona syntyneellä lapsella ei ole edellytyksiä oppia puhekieltä, ja kestää yleensä vuosia ennen kuin hän tiedostuu vammastaan. Suomen kielen opettaminen pienelle kuurona syntyneelle lapselle on mahdotonta.

Koska viestiminen kuitenkin on lapsen koko kehitykselle ensiarvoisen tärkeää, ei ole muuta keinoa kuin viittomakielen käyttö. Jos lapsella on kuulevat vanhemmat, viittomakielestä tulee siis lapsen ensimmäinen kieli, vaikkei kirjaimellisesti "äidinkieltä".

Viittomakielen avulla lapsi ja hänen lähiympäristönsä voivat kes-

kustella elämän kaikista perusasioista. Lapsen identiteetti lujittuu, hän kehittyy käsitteellisesti ja hän voi sulautua jäsenenä sosiaaliseen lähiympäristöönsä.

Surullisella tavalla on tiedossa, mitkä seuraukset voivat olla, jos lapsi ei opi ensimmäistä kieltään kunnolla. Tarvitsee vain viitata Ruotsiin muuttaneiden suomalaisten yhteydessä paljon keskustelua herättäneeseen puolikielisyysilmiöön. Samalla tavalla kuurosta tulee puolikielinen, jos hän ei osaa viittomakieltä eikä suomen kieltä kunnolla.

Eri asia on sitten se, että kuuroille voi ja pitää opettaa suomen kieltä sen jälkeen, kun he ovat oppineet ensimmäisenä kielenään viittomakielen, jolloin heistä tulee kaksikielisiä.

Vaikka kuurot oppivatkin lukemaan ja kirjoittamaan sekä 15—25 prosenttia heistä myös puhumaan suomea, kielen spontaani käyttö jää monilla vähäiseksi ja sanavarasto rajoittuneeksi. Vain poikkeusoloissa synnyntäisesti kuuroilla on mahdollisuuksia kuntoutua kielellisesti pelkästään puhekielellä. Useimmille kuuroille viittomakieli on jo itseilmaisuus takia erittäin tärkeä.

Olisi siis selvästi nähtävä viittomakielen ja suomen kielen tärkeysjärjestys kuuron omasta näkökulmasta ja hänen omista oppimis-edellytyksistään käsin.

Fred Karlsson
yleisen kielitieteen
apulaisprofessori

Eino Savisaari
kuurojen pappi
Kuurojen Liitto ry.:n
viittomakielitoimikunnan
puheenjohtaja
Turku